

АНОТАЦІЯ

Бочков П.М. Корекція функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату засобами адаптивного фізичного виховання. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 016 Спеціальна освіта – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2020.

Зміст анотації

Дослідження присвячене проблемам корекції функції рівноваги у дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату, у яких спостерігається синдром постурального дефіциту.

Обґрунтовано науково-педагогічні основи та інноваційну методіку корекції функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату засобами адаптивного фізичного виховання.

Сформульовано авторські методи розвитку і корекції стану функції рівноваги зазначеного контингенту дітей.

Побудовано робочу модель розвитку і корекції функції рівноваги у дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату засобами адаптивного фізичного виховання.

Розроблено комплексну методіку діагностування стану функції рівноваги у дошкільників на основі поєднання можливостей медичних проб Ромберга, авторських тестів М. М. Єфименка та комп'ютерного дослідження за допомогою стабілометрії (стабілометричної платформи «Стабілан-01»).

Виявлено і охарактеризовано особливості функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату у порівнянні зі здоровими однолітками.

Розроблено алгоритм методіки корекції функції рівноваги у дітей зазначеного контингенту на основі виявлення домінантного порушення в координації основних каналів постуральної системи апломбу (вестибулярного, зорового, проприоцептивного, окулomotorного та подарного).

Набули подальшого розвитку комплекс традиційних методів, прийомів, форм та педагогічних умов для корекції функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату, що значно підвищує кінцевий цільовий результат.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблена та втілюється в практику дошкільної освіти авторська методика розвитку і корекції функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату, яка може використовуватись не тільки в спеціальних закладах (спеціалізованих закладах дошкільної освіти, центрах реабілітації, лікарнях, санаторіях тощо), а й у дитячих садочках комбінованого типу та розвивальних дошкільних закладах з інклюзивною формою навчання. Це в значному ступені підвищує ефективність фізичного розвитку дітей і сприяє покращенню їх майбутньої соціальної адаптації.

Розроблена інноваційна комплексна методика педагогічного діагностування особливостей стану функції рівноваги у дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату дає можливість на практиці проводити більш об'єктивні дослідження цієї функції і загального стану фізичного розвитку дітей в цілому.

Запропоновано оригінальні комплекси коригуючих фізичних вправ для кожного з п'яти каналів постуральної системи апломбу, які позитивно зарекомендували себе на практиці. Це дає змогу педагогу більш ретельно планувати відповідні корекційні заходи, спираючись на можливості адаптивного фізичного виховання, і отримувати відчутний кінцевий корекційний результат.

Методичні нароби дослідження можна використовувати на педагогічних нарадах в різних закладах дошкільної освіти, на нарадах співробітників у лікарнях, санаторіях, реабілітаційних центрах, на батьківських зборах та консультаціях, присвячених підвищенню ефективності фізичного розвитку та рухової реабілітації вказаного контингенту дошкільників.

Отримані теоретичні і практичні напрацювання можна застосовувати в навчальному процесі відповідних середніх спеціальних та вищих педагогічних

закладів в межах орієнтовних курсів «Теорія та методика адаптивного фізичного виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату», «Методика викладання адаптивного фізичного виховання в спеціальних закладах дошкільної освіти», при розробці навчальних курсів «Традиційні та інноваційні підходи в системі фізичного виховання та оздоровлення дітей з особливими освітніми потребами», «Профілактика і корекція порушень опорно-рухового апарату у дітей дошкільного віку», «Інклюзивне фізичне виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я» – для обласних академій та інститутів післядипломної освіти педагогів.

Ключові слова: адаптивне фізичне виховання, корекція, функція рівноваги, дошкільники з порушеннями опорно-рухового апарату.

ABSTRACT

Bochkov P.M. Balance function correction of preschoolers with musculoskeletal system disorders by means of adaptive physical education. - Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation of the of pedagogical sciences candidate degree (Doctor of Philosophy) in the specialty 016 Special education – Kyiv National State Pedagogical University named after. M.P Dragomanova, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2020.

Abstract content

The study is devoted to the problems of balance function correction of preschool children with musculoskeletal system disorders, which have a syndrome of postural deficiency.

Scientific and pedagogical bases and innovative methods of balance function correction of preschoolers with musculoskeletal system disorders by means of adaptive physical education are substantiated.

Author's methods of development and state correction of the balance function of the specified children contingent are formulated.

A working model of development and balance function correction of preschool children with musculoskeletal system disorders by means of adaptive physical education is built.

A comprehensive method for diagnosing the balance function state of preschoolers based on a combination of Romberg's medical tests, Efimenko author's tests and computer research with help of stabilometry (stabilometric platform "Stabilan-01") has been developed.

Balance function peculiarities of preschoolers with musculoskeletal system disorders in comparison with healthy peers have been identified and characterized.

An algorithm for the balance function correction method of this children contingent based on the detection of a dominant disorder in the coordination of the main channels of the postural aplomb system (vestibular, visual, proprioceptive, oculomotor and gift).

A set of traditional methods, techniques, forms and pedagogical conditions for the balance function correction of preschoolers with musculoskeletal system disorders, which significantly increases the final target result, *has been further developed*.

The practical significance of the obtained results is that the author's method of balance function development and correction of preschoolers with musculoskeletal system disorders has been developed and implemented in the practice of preschool education, that can be used not only in special institutions (specialized preschool institutions, rehabilitation centers, hospitals, sanatoriums, etc.), but also in kindergartens of the combined type and developmental preschool institutions with an inclusive form of education. This greatly increases the effectiveness of physical development of children and improves their future social adaptation

The developed innovative complex technique of pedagogical diagnosing of balance function condition features of preschoolers with musculoskeletal system disorders gives the chance in practice to carry out more objective researches of this function and the general condition of children physical development of as a whole.

Original sets of corrective exercises for each of the five channels of the postural aplomb system are proposed, which have been proven in practice. That's

why the teacher can more carefully plan appropriate corrective measures, based on the possibilities of adaptive physical education, and get a tangible final corrective result.

Methodical developments of research can be used at pedagogical meetings in various preschool institution, at meetings of employees in hospitals, sanatoriums, rehabilitation centers, at parent meetings and consultations devoted to efficiency increase of physical development and motor rehabilitation of the specified preschoolers contingent.

The obtained theoretical and practical developments can be applied in the educational process of collages and pedagogical universities as courses: "Theory and methods of adaptive physical education of children with musculoskeletal system disorders", "Methods of teaching adaptive physical education in special preschool institutions"; in the development of training courses: "Traditional and innovative approaches in the system of physical education and rehabilitation of children with special educational needs", "Prevention and correction of musculoskeletal system disorders of preschool children", "Inclusive physical education of children with disabilities" – for regional academies and institutes of postgraduate education of teachers.

Key words: adaptive physical education, correction, balance function, preschoolers with musculoskeletal system disorders.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у вітчизняних фахових виданнях

1. Бочков П. Н. Модель формування поструральних механізмів у дітей з порушеннями опорно-двигательного апарату методами корекційного фізичного виховання. *Наукові записки*. Харків, 2019. Випуск 44 . С. 24-33.
2. Бочков П. Н. Постурологія у фізичній реабілітації осіб з порушеннями опорно-рухового апарату. *Науковий вісник*. Одеса, 2018. Випуск 1 . С. 12-16.

3. Бочков П. Н. Основные средства формирования и коррекции постуральных механизмов у дошкольников с нарушениями опорно-двигательного аппарата. *Наукові записки*. Бердянськ, 2019. Випуск 1 . С. 134-146.

4. Ефименко Н. Н. Бочков П. Н. Стабилометрия и педагогическая диагностика состояния равновесия у дошкольников с нарушениями опорно-двигательного аппарата. *Науковий часопис*. Київ, 2018. Випуск 36 . С. 33-42.

Публікації в наукових періодичних виданнях інших держав, з наряду якого підготовлено дисертацію

5. Мого Н. Д., Бочков П. Н. Принципы формирования постуральных механизмов у детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата. *Весці БДПУ (Серія 1)*. Минск, 2018. № 4. С. 3-10.

6. Bochkov P. N., Moga N. D. Correctional strategy and tactics of equilibrium disorders overcoming of preschoolers //Eurika, 2020. P. 64-71.

Матеріали наукових конференцій

7. Бочков П. Н. Постурология в адаптивном физическом воспитании детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата. Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі: III Міжнар. наук.-практ. конф. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. С. 226-230.

8. Бочков П. Н. Принципы формирования постуральных механизмов у детей с особенностями развития опорно-двигательного аппарата. Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегія розвитку у національному та світовому вимірі: VI Міжнар. наук.-практ. конф. Суми : Вид-во Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. С. 266-271.

9. Бочков П. Н. Стабілометрія і педагогічна діагностика стану рівноваги у дошкільнят з порушеннями опорно-рухового апарату. Формування здоров'язберігаючих компетенцій дітей та молоді: проблеми, розвиток,

супровід: Всеукр. наук.-практ. конф. Умань : Вид-во УДПУ ім. Павла Тичини, 2018. С. 13-17.

10. Бочков П. Н. Постурологія в корекційному фізичному вихованні дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Інноваційні підходи в освіті дітей з особливими освітніми потребами: Всеукр. наук.-практ. конф. Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. С. 22-26.

11. Бочков П. Н. Основные средства развития постуральных механизмов у дошкольников с нарушениями опорно-двигательного аппарата. Актуальні проблеми ортопедагогіки, ортопсихології і реабілітології: III Міжнар. наук.-практ. конф. Запоріжжя : Вид-во Хортицька національна академія, 2019. С. 224-226.

Навчально-методичні видання

12. Єфименко М. М., Бочков П. М. Планування занять з фізичної культури для дітей раннього та дошкільного віку. Випуск I. Осінній цикл : вересень – жовтень – листопад. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 108 с.

13. Єфименко М. М., Бочков П. М. Планування занять з фізичної культури для дітей раннього та дошкільного віку. Випуск II. Зимовий цикл: грудень – січень – лютий. Весняний цикл: березень – квітень – травень. Літній цикл: червень – липень – серпень. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 250 с.